

Scenariusz lekcji do spektaklu: „Dzieci Korczaka”

Nagranie spektaklu: https://youtu.be/XZBNY_ef8-0

Zwiastun scenariusza: <https://youtu.be/hckhuaJtoss>

Autor: Sylwester Różycki

Temat zajęć: „Czym jest altruizm?”

Grupa wiekowa: uczniowie klas VI-VIII szkoły podstawowej.

W spektaklu występują uczestnicy warsztatów teatralnych w wieku 11-13 (14) lat. Wskazana byłaby integracja młodszych i starszych klas, na wzór scenariusza przedstawienia, gdzie bohaterowie (mieszkańcy Domu Sierot, który prowadził Janusz Korczak) byli w różnym wieku, mieli dużo wspólnych zajęć i mieszkali we wspólnym budynku. Jeśli to możliwe interesującą opcją byłaby więc mieszana wiekowo grupa w celach integracyjnych, a więc VI, VII i VIII klasa.

Czas realizacji: 3 godziny lekcyjne.

Zagadnienia edukacyjne:

- Czym jest placówka zwana „Domem Dziecka”? (w spektaklu występuje oryginalna nazwa z okresu II wojny światowej, czyli „Dom Sierot”)
- Jakie są zadania i cele takiej placówki?
- Budowanie świadomości młodego człowieka dotyczącej życia tych jego rówieśników, którzy nie mają rodziców ani rodzinnego domu.
- Wrażliwość na drugiego człowieka - szczególnie tego, który znajduje się w trudnej sytuacji.

Cele operacyjne:

- kształtowanie postawy młodego człowieka wobec sytuacji losowych innych dzieci, takich jak śmierć rodziców, zrozumienie i chęć niesienia wsparcia sierotom,
- umiejętność współodczuwania,
- tolerancja i dojrzałość wobec tych rówieśników, którzy muszą umieć żyć po stracie rodziców,
- altruizm i chęć niesienia pomocy tym, których życie nacechowane jest cierpieniem i osamotnieniem,
- radzenie sobie z emocjami wynikającymi z trudnych sytuacji,
- konkretna pomoc osobom w placówkach opiekuńczo-wychowawczych poprzez

różnorakie formy, takie jak: występy artystyczne w domu dziecka, np. przy okazji różnych świąt i innych wydarzeń, np. Boże Narodzenie, mikołajki, sylwester, a ponadto przygotowanie paczek okolicznościowych, czy wspólne uczenie się, czytanie młodszym dzieciom książek, oglądanie filmów edukacyjnych, gry integracyjne itp.

Formy i metody pracy:

- dyskusja,
- praca w grupach,
- budowanie krótkich i prostych teatralnych etud improwizowanych w oparciu o wcześniej widziane sceny w spektaklu, jednak przeniesione do świata współczesnego, który dotyczy bezpośrednio młodych ludzi.

Materiały dydaktyczne:

- dostęp do zapisu spektaklu,
- projektor lub duży ekran, komputer z dostępem do internetu w celu odtworzenia spektaklu,
- kilka rekwizytów do odegrania improwizowanych scen: drewniany samochodzik oraz prosta korona królewska, najlepiej wykonana przez uczestników, kawałek chleba razowego (lub jego symbol), kilka pluszowych zabawek - zwierzątek oraz kilka prostych etnicznych instrumentów perkusyjnych np: kalimba, kij deszczowy, bęben morski, marakasy (do sceny Wizyta królowej Bum-Drum i księżniczki Klu-Klu), niewielka kula - świecąca lampa (do sceny Mądrość).

Wprowadzenie do spektaklu:

W spektaklu „Dzieci Korczaka” grupa teatralna Sub Rosa z Domu Kultury w Rawiczu podejmuje trudny temat jakim jest życie dzieci przebywających w domu dziecka, czyli w całodobowej placówce opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego. Nawet ci bardzo młodzi artyści po wielokrotnych rozmowach i dyskusjach z reżyserem są świadomi i wystarczająco dojrzały, żeby podjąć ten trudny wątek i pokazać świat bardzo młodych ludzi, których dzieciństwo jest napiętnowane traumą po utracie rodziców oraz dorastaniem w domu zastępczym. Takie wydarzenia jak w przedstawieniu mogłyby rozegrać się w każdej tego typu placówce. Te konkretnie jednak zostały umiejscowione w czasie II wojny światowej, a ściślej w jej końcowym okresie oraz w Domu Sierot, który prowadził Janusz Korczak najpierw w osobnym budynku, następnie już na terenie getta warszawskiego. W spektaklu będziemy świadkami codziennego życia tego miejsca - czasem będą to poważne rozmowy, a czasem zabawy, spotkania młodszych wychowanków ze starszymi oraz życie wśród rówieśników. Przebywające tam osoby w różnym wieku w chwili szczerości dzielą się traumatycznymi przeżyciami, ale również marzeniami o normalnym, zdrowym życiu.

Na podstawie powyższego wprowadzenia do spektaklu, osoba prowadząca zajęcia może rozwinąć podejmowany z uczniami temat, zachęcić ich do rozmów i rozważań dotyczących również tego trudnego przypadku, jakim jest życie w domu dziecka, po to, aby przygotować młodego człowieka na różne sytuacje w życiu, nie tylko te piękne i dobre, ale również te trudne, kiedy spotykamy ludzi z trudnymi doświadczeniami, osamotnionych, czy nawet odrzuconych. W rozmowie/dyskusji można odnieść się do scen obejrzanego wcześniej spektaklu i poruszonych tam tematów: lęku, buntu, marzeń, nadziei, wolności, tolerancji, itp.

Warto też omówić symbolikę niektórych rekwizytów użytych w spektaklu, takich jak:

- 1. Lina** (w scenie Wojna), którą zostaje oplątany Maciuś symbolizuje wszelkiego rodzaju ograniczenie wolności: społecznej, kulturowej, mentalnej, czy ogólnie ludzkiej. Wojna symbolizowana przez linę, wyznacza/narzuca nowe granice, ale też całkowicie obezwładnia godność i wolność drugiego człowieka. Lina jest symbolem przymusu, wprowadzenia innych, nowych zasad na siłę, bez zgody drugiego człowieka. Użycie liny symbolizuje pogrzebanie praw ludzkich, cenzurę, narzucanie nowych zasad, religii, języka, sposobu bycia itp. Wiązanie kogoś pokazuje przejęcie władzy nad nim.
- 2. Chleb** (końcowa część sceny Zabawa w króla). Chleb jest tu symbolem nadziei i przetrwania. W wielu kulturach i tradycjach – zarówno religijnych, jak i świeckich chleb jako pokarm codzienny jest symbolem życia. Obrazuje też pojednanie, wspólne jedzenie chleba, czy w ogóle wspólne siadanie do stołu i jedzenie posiłku razem od zawsze oznacza wspólnotę i zgodę oraz jednoczenie się.
- 3. Naramienna opaska z gwiazdą Dawida** (scena finałowa). Biała opaska z niebieską, sześcioramienną gwiazdą była noszona na prawym ramieniu podczas II wojny światowej przez każdego Żyda i symbolizowała przynależność do społeczeństwa żydowskiego. To najbardziej znany symbol żydowski, symbolizuje harmonię, ale także nawiązuje do tarczy króla Dawida, która miała go chronić przed wrogami. Podczas II WŚ noszenie tego symbolu było obowiązkiem każdego Żyda narzuconym przez Niemców. Nie stosowanie się do tego nakazu groziło nawet natychmiastową egzekucją.

Informacje o spektaklu:

Grupa teatralna „Sub Rosa” z Domu Kultury w Rawiczu.

Scenariusz i reżyseria: Sylwester Różycki

(na podstawie książek Janusza Korczaka „Król Maciuś Pierwszy”, „Pamiętnik i inne pisma z getta” oraz innych dokumentów)

Spektakl otrzymał Grand Prix - „Wojciecha” podczas XIX Festiwalu Młodego Teatru Wielkopolski Dzień Dobry Sztuko 2024.

Materiały dodatkowe:

W pracy nad scenariuszem lekcji można wykorzystać fragmenty scenariusza spektaklu.

Przebieg zajęć

Lekcja I

1. Przeczytanie najważniejszych fragmentów scenariusza lub wspólne obejrzenie ich w przedstawieniu.
2. Omówienie spektaklu i przeprowadzenie krótkiej dyskusji dotyczącej tematów zawartych w jego treści.
  - Czy uważasz, że spektakl podejmuje ważny temat, taki, o którym powinno się mówić, robić sztuki, czy raczej powinno się unikać takich zagadnień i robić przedstawienia tylko optymistyczne i z happy endem?
  - Czy spektakl pomaga budować świadomość zagadnienia jakim jest altruizm?
3. Zadania aktorskie - krótkie etiudy. **Załącznik 1**

Co dokładnie mają zrobić uczniowie. (Instrukcje ogólne)

Aby młodzież wiedziała jakie są konkretne założenia etiud, każda z nich musi mieć:

1. temat,
2. zadanie aktorskie (jasne polecenie),
3. ograniczenie czasowe (2-3 min.)
4. konkretny rodzaj ruchu/działania z rekwizytem,
5. autorefleksja(po prezentacji).

Klasa dzieli się na dwie grupy:

- a. bohaterów - wychowanków domu sierot Korczaka,
- b. bohaterów ze świata wyobraźni Maciusia.

Poniżej szczegółowe propozycje etiud w dwóch grupach:

- a) inspirowane życiem w Domu Sierot;
- b) inspirowane światem wyobraźni Maciusia.

Każda etiuda przenosi motywy spektaklu do współczesnego świata, tak aby wydobyć ponadczasowe mechanizmy.

Proponowane tematy etiud:

ETIUDA 1: „Co mogę dać innym?”

ETIUDA 2: „Dom, którego nie ma”

ETIUDA 3: „Caritas: współczesny dylemat”

Lekcja II

1. Kontynuacja pracy w grupach. Załącznik 2

W poniższych zadaniach aktorskich cechy postaci mogą odzwierciedlać cechy bohaterów z powieści Korczaka. Zadaniem uczniów w obydwu grupach jest opisanie konkretnych bohaterów (ich cech, zachowań, emocji itp.), wtedy będzie uczniom łatwiej zbudować swoje role. Dla ułatwienia pracy uczniów i prowadzących poniżej cechy kilku bohaterów (postaci jest więcej, można wybrać inne i dopasować do nich odpowiednie cechy):

MACIUŚ - uparty, buntownik, przywódca,

FELEK - przyjaciel Maciusia, mógłby być wyższy od Maciusia (jako starszy kolega), buntownik, odważny, pomysłowy, optymistyczny,

REBEKA - poważniejszy wygląd, wychowanka domu sierot, która dołącza w tej placówce jako personel, stonowana, stanowcza, sprawiedliwa, rozsądna,

ABIGAIL - buntownicza, cechy przywódcze, troszkę szalona, wesoła.

Proponowane tematy etiud:

ETIUDA 1: „Królestwo dzisiaj: jakim byłbym królem?”

ETIUDA 2: „Ministerstwo Dobrej Emocji”

ETIUDA 3: „Goście z daleka: tolerancja obecnie”

ETIUDA 4: „Co by zrobił Maciuś dzisiaj?”

Lekcja III

1. Zadania aktorskie - krótkie etiudy. Załącznik 3

Proponowane tematy etiud:

ETIUDA 1: „Telefon, którego nikt nie odbiera”

ETIUDA 2: „Mój pokój - mój świat”

ETIUDA 3: „Most zaufania”

ETIUDA 4: „Słowa, które leczą / słowa, które ranią”

ETIUDA 5: „Niewidzialny bagaż”

ETIUDA 6: „List, którego nie wysłałem”

2. Ostatnie kilka minut lekcji to refleksje uczestników i krótka dyskusja.

- Czego nauczyłaś/nauczyłeś się na tych spotkaniach?
- Czym jest **altruizm**?
- O jakie cechy wzbogaciłaś/wzbogaciłeś się pracując nad tym tematem.

Załącznik 1

GRUPA A (wychowankowie Domu Sierot)

ETIUDA 1: „Co mogę dać innym?”

Cel: współodczuwanie, bezinteresowność.

Czas: 2 min.

Rekwizyt: kawałek chleba (symboliczny).

Zadanie:

W parach jedna osoba ma „chleb” (może to być prawdziwy chleb lub symbol - np. papierowy rulon).

Każda para tworzy scenkę współczesną: „Jestem w sytuacji, w której mam coś ważnego, a ktoś obok czegoś bardzo potrzebuje”.

Uczeń ma wykonać **konkretny gest pomocy** (nie musi to być podzielenie się chlebem - może to być pomoc emocjonalna, wsparcie, słowo).

Etiuda musi mieć **początek - zawahanie - decyzję - skutek**.

Pytanie po pokazie:

Co było najtrudniejsze do przekazania? Dlaczego?

Załącznik 1

GRUPA A (wychowankowie Domu Sierot)

ETIUDA 2: „Dom, którego nie ma.”

Cel: empatia wobec dzieci pozbawionych rodziny.

Czas: 2-3 min.

Rekwizyty: maskotki, plecak, zdjęcie, dowolny drobiazg.

Zadanie:

Trójka uczniów tworzy współczesną scenkę pt. „Pierwszy dzień w nowej szkole po przeprowadzce do Domu Dziecka”.

Każda osoba ma inne emocje:

- lęk,
- złość,
- zamknięcie w sobie.

W scenie należy wykorzystać maskotkę jako **bezpieczny przedmiot**.

Instrukcja sceniczna:

Zaczynają w trzyosobowym zespole. Nauczyciel daje sygnał - przez 10 sekund jedynie ruch, bez słów. Następnie krótkie dialogi (maks. 4 zdania na osobę).

Pytanie po pokazie:

Co pomaga, a co rani w rozmowie z kimś, kto czuje się samotny?

Załącznik 1

GRUPA A (wychowankowie Domu Sierot)

ETIUDA 3: „Caritas: współczesny dylemat”

Cel: przeniesienie idei altruizmu w realia XXI w.

Rekwizyty: telefon komórkowy (bez włączania), torba z „zakupami”, symboliczna moneta.

Czas: 2 min.

Zadanie:

W czwórkach uczniowie odgrywają współczesną scenkę:

- jeden uczeń widzi w sklepie młodszą osobę, która nie ma pieniędzy na jedzenie,
- drugi uczeń jest świadkiem i waha się, czy pomóc,
- trzeci uczeń odwodzi go od tego („to nie twoja sprawa”),
- czwarty uczeń zachęca do pomocy.

Pytanie po pokazie:

Co decyduje o tym, że podejmujemy altruistyczną decyzję?

Załącznik 2

GRUPA B (świat wyobraźni Maciusia)

ETIUDA 1: „Królestwo dzisiaj: jakim byłbym królem?”

Cel: odpowiedzialność i sprawiedliwość.

Czas: 2 min.

Rekwizyt: korona.

Zadanie:

Uczniowie w trójkach wymyślają współczesne „królestwo” - np. klasę, drużynę sportową, grupę online.

„Król/królowa” dostaje 3 decyzje, które musi podjąć wobec swojej społeczności.

Dwóch doradców:

- doradca egoistyczny,
- doradca sprawiedliwy.

Postać „króla” musi dokonać wyboru.

Pytanie po pokazie:

Które decyzje są dobre, choć nie są łatwe?

Załącznik 2

GRUPA B (świat wyobraźni Maciusia)

ETIUDA 2: „Ministerstwo Dobrej Emocji”

Cel: praca z emocjami, autoanaliza.

Rekwizyt: kula-lampa (światło = emocja).

Czas: 1-2 min.

Zadanie:

W parach: jedna osoba jest „ministrem emocji”, druga „obywatelem”.

Minister podaje trzy „prawa”:

- prawo do złości,
- prawo do smutku,
- prawo do marzeń.

Uczeń-obywatel pokazuje krótkim ruchem lub gestem, co znaczy to dla niego dzisiaj.

Pytanie po pokazie:

Czy trudne emocje też mogą być potrzebne?

Załącznik 2

GRUPA B (świat wyobraźni Maciusia)

ETIUDA 3: „Goście z daleka: tolerancja obecnie”

(inspirowana sceną Bum-Drum i Klu-Klu, ale przeniesiona do współczesności)

Cel: tolerancja, różnorodność.

Rekwizyty: instrumenty perkusyjne.

Czas: 2-3 min.

Zadanie:

W czteroosobowych grupach tworzą scenkę pt. „Nowy uczeń z innego kraju”.

Struktura:

1. Pierwszy kontakt - zdziwienie.
2. Nieporozumienie wynikające z różnicy kulturowej.
3. Wspólny rytm/wspólne działanie na instrumentach - jako rozwiązanie konfliktu.

Pytanie po pokazie:

Co pomaga przełamać różnice?

Załącznik 2

GRUPA B (świat wyobraźni Maciusia)

ETIUDA 4: „Co by zrobił Maciuś dzisiaj?”

Temat: przeniesienie wartości Korczaka do współczesności.

Cel: nauka odwagi cywilnej.

Rekwizyty: brak (tylko gesty i ruch).

Czas: 2-3 min.

Zadanie:

W trójkach uczniowie pokazują współczesny konflikt:

- hejt w internecie,
- wykluczenie w klasie,
- kłótnia o „lajki”,
- świadek agresji na przystanku.

Jedna osoba gra „współczesnego Maciusia” - musi wykonać 1 odważny, konkretny gest. Pozostałe dwie osoby reagują (pozytywnie lub negatywnie).

Pytanie po pokazie:

Czy ta odwaga jest dziś trudniejsza, czy łatwiejsza niż była w czasach Korczaka?

Załącznik 3

ETIUDA 1: „Telefon, którego nikt nie odbiera”

Temat: samotność i odpowiedzialność za drugiego człowieka.

Cel: dostrzeżenie współczesnej formy wykluczenia.

Rekwizyty: telefon (wyłączony lub symboliczny).

Czas: 2 min.

Zadanie:

w trójce:

- Osoba A próbuje dodzwonić się do przyjaciela z prośbą o pomoc,
- Osoba B jest zajęta sobą (scrolluje, ćwiczy, gra), ignoruje połączenia,
- Osoba C obserwuje sytuację i musi podjąć decyzję: włączyć się i pomóc, czy odwrócić wzrok.

W scenie muszą wystąpić: zawahanie, decyzja, reakcja osoby proszącej o pomoc.

Pytanie po pokazie:

Co czułeś jako „świadek”? Kiedy odpowiedzialność zaczyna się po twojej stronie?

Załącznik 3

ETIUDA 2: „Mój pokój - mój świat”

Temat: prywatność i granice.

Cel: szacunek do cudzych emocji i terytorium.

Rekwizyty: plecak lub kurtka symbolizująca „drzwi” do pokoju.

Czas: 2 min.

Zadanie:

w parach:

- osoba A wraca po trudnym dniu i buduje wokół siebie „pokój” (z plecaka, kurtki lub krzesła - metaforyczna granica).
- osoba B próbuje się tam dostać: z troski, ciekawości lub nachalnie.

Trzeba pokazać trzy sposoby przekraczania granicy: łagodny, uważny, agresywny.

Osoba A musi zareagować inaczej w każdym przypadku.

Pytanie po pokazie:

Jak rozpoznać granicę między pomocą, a nachalnym wkraczaniem w życie drugiego człowieka?

Załącznik 3

ETIUDA 3: „Most zaufania”

Temat: współpraca w grupie.

Cel: doświadczenie współodpowiedzialności.

Rekwizyty: liny, szale lub kawałek materiału.

Czas: 2 min.

Zadanie:

w 6-osobowej grupie:

- 5 osób tworzy metaforyczny „most” z lin lub tkaniny (trzymają je napięte, tworząc konstrukcję),
- 1 osoba przechodzi przez most ruchem scenicznym: powoli, z wahaniem, jakby bała się upaść,
- w połowie mostu „most” zaczyna się chwiać (specjalny sygnał prowadzącego),
- grupa musi współpracą przywrócić stabilność, aby „przechodzący” mógł przejść na drugą stronę.

Pytanie po pokazie:

Czy czułeś, że grupa cię trzyma? Co się dzieje, kiedy ktoś „odpuści”?

Załącznik 3

ETIUDA 4: „Słowa, które leczą / słowa, które ranią”

Temat: siła języka.

Cel: pokazanie wpływu mowy na emocje.

Rekwizyty: 10 karteczek z różnymi słowami (np. „wierzę w ciebie”, „zostaw mnie”, „pomóc?”, „nie umiesz”).

Czas: 2 min.

Zadanie:

w parach:

- każdy losuje jedno słowo z puli,
- budują scenkę, w której to jedno słowo zmienia bieg sytuacji,
- po pierwszej wersji nauczyciel prosi, by zastąpić słowo bardziej empatycznym odpowiednikiem i odegrać ją ponownie.

Pytanie po pokazie:

Która wersja sceny była dla was łatwiejsza?

Załącznik 3

ETIUDA 5: „Niewidzialny bagaż”

Temat: trauma, trudność niewidoczna na pierwszy rzut oka.

Cel: zrozumienie, że każdy nosi własne ciężary.

Rekwizyty: duża chusta lub szalik.

Czas: 2 min.

Zadanie:

w czwórkach:

- jedna osoba niesie „niewidzialny ciężar” (rekwizyt symbolizuje emocję lub trudną historię).
- pozostałe trzy osoby są środowiskiem: szkołą, rodziną, kolegami,
- środowisko ma 3 postawy: obojętność, ocenianie, wsparcie,
- w każdej wersji „ciężar” zachowuje się inaczej (zgięte plecy, opuszczona głowa, podniesiona głowa).

Pytanie po pokazie:

Czy można zauważyć czyjś „niewidzialny ciężar” bez zadawania pytań?

Załącznik 3

ETIUDA 6: „List, którego nie wysłałem”

Temat: szczerłość, emocje, komunikacja.

Cel: uświadomienie, jak wiele nie mówimy innym.

Rekwizyty: kartka papieru.

Czas: 2 min.

Zadanie:

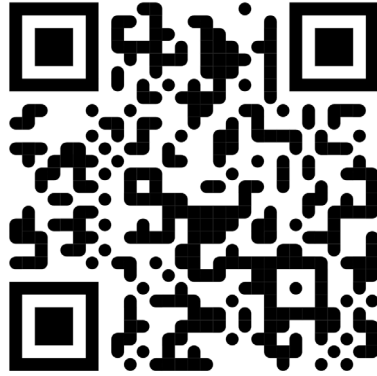
w parach lub trójkach:

- jedna osoba pisze „niewysłany list” (mimika + ruch, bez słów),
- druga próbuje „odczytać” go z ruchów,
- trzecia tworzy finał: proponuje jeden gest, który mógłby polepszyć sytuację autora listu.

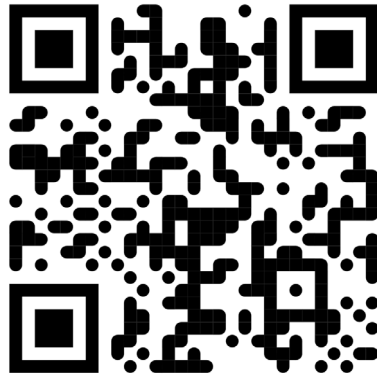
Pytanie po pokazie:

Dlaczego tak często nie mówimy innym ważnych rzeczy?

Nagranie spektaklu:

Zwiastun scenariusza:

Lekcja z
na XX edycję
Festiwalu Dzień Dobry Sztuko

Zadanie publiczne sfinansowano ze środków
Samorządu Województwa Wielkopolskiego

Lekcja z

Wszelkie autorskie prawa majątkowe zastrzeżone dla Poznańskiej Fundacji
Artystycznej